

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Факультет обліку, фінансів та підприємницької діяльності

Присвячується
130-річчю НУХТ

Всеукраїнська
науково-практична
конференція

**«Актуальні проблеми
економічного та соціального
розвитку підприємств
харчової промисловості»**

24 — 25 квітня 2014 рік

КИЇВ НУХТ 2014

ПРОЦЕСИ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Л.В. Мазник, канд. екон. наук, доцент
Національний університет харчових технологій
К.С. Мазник, вчитель
Гімназія № 178, м. Київ

Сучасні міграційні процеси в Україні мають низку специфічних рис та проявів, які потребують дослідження, а їх зміст — уточнення якісної та

кількісної визначеності. Так, потребує визначення поняття «міжнародна міграція робочої сили», тому що більш точними для дослідження сучасних особливостей зовнішніх міграційних процесів є поняття «зовнішня трудова міграція», саме за рахунок активного використання таких понять як «людський капітал», «трудоий капітал» тощо. Така термінологічна складність пояснюється відсутністю однозначного підходу до визначення об'єкту міграційних процесів. Отже, в залежності від бажаного об'єкту дослідження можуть мати місце такі поняття як: міграція робочої сили, міграція трудових ресурсів, трудова міграція. Таким чином, за рахунок конкретизації визначення об'єкту міграції можна обрати адекватне поняття для пояснення відповідних міграційних процесів. Так, робоча сила — це здатність людини до праці. Це найбільш стисле визначення цього феномену. Можна дещо розширити це поняття, визначивши робочу силу як сукупність фізичних і духовних здібностей, якими володіє людина і які вона використовує в процесі виробництва. Робоча сила — це здатність людини до праці, а сама праця — це процес реалізації цієї здібності. Ці поняття тісно пов'язані між собою, але водночас є і різними. Наукова заслуга такого розмежування належить Карлу Марксу, і це стало надзвичайно важливим методологічним моментом у розумінні процесу створення додаткової вартості. Із появою тенденцій в гуманізації суспільства більш актуальним стає інше поняття: людський капітал, що являє собою сукупність професійно-кваліфікаційних навиків, знань, таланту індивідів, є двигуном все більш різнобічного та все менш енергомісткого виробництва, перетворення постіндустріальної господарської діяльності в економіку «дорогої людини», бо успіх виробничої діяльності буде залежати від людей, яких прийдеться довго та дорого навчати [1, с. 9]. Згідно з цим підходом об'єктом відносин праці виступає вже не робоча сила, а саме людський капітал як сукупність сформованих і розвинутих унаслідок інвестицій продуктивних сил, особистих рис і мотивацій індивідів, що перебувають у їх власності, використовуються в економічній діяльності, сприяють зростанню продуктивності праці і завдяки цьому впливають на зростання доходів (заробітків) свого власника та національного доходу [2, с. 11].

Якщо робоча сила поступово витісняється фізичним капіталом, то знання, інформаційні ресурси сьогодні замінюють фізичний капітал. І саме знання та інформаційні ресурси стають сьогодні найважливішим ресурсом сучасного виробництва. Отже, змінюється традиційний розподіл між факторами виробництва: прибуток — капіталу, заробітна плата — праці, рента — землі. Формування трудового капіталу на основі ресурсів знань та інформації, що приносить прибуток замість робочої сили призводить не тільки до підвищення заробітної плати, а й до участі у розподілі виробленого продукту. Це може слугувати основою для вирівнювання процесів диференціації рівня життя в економіках, що мають загрозливі тенденції до зростання такої диференціації, як в національній економіці. Якщо продовжувати нехтувати такими явищами і можливостями, які вони надають, будемо мати поглиблення проблем в міграційній сфері саме за рахунок від'ємного сальдо зовнішньої трудової міграції, яку після уточнення понять, можна визначити не просто як пересування особи з певною метою, а як рух трудового капіталу (елемент людського капіталу). Тому варто подумати над питанням: скільки державі коштувало створення цього капіталу? і якщо дійсно це є коштовним, чому вона так нехтує цим ка-

піталом, змушуючи його носіїв шукати кращої долі на чужині і збіднюючи власну економіку?

За даними представництва ООН в Україні, кожен п'ятий українець є потенційним мігрантом і хотів би виїхати з населеного пункту, в якому живе. При цьому з тих, хто вирішив їхати, близько 15% зробили свій вибір на користь іншої місцевості в Україні і лише 5% мають намір виїхати за межі держави.

Нині в Україні набирають сили економічні чинники, що активізують внутрішню та зовнішню міграції. До них відносять розвиток ринкових відносин, поширення приватного землеволодіння, що, у свою чергу, робить актуальнішими питання, пов'язані з формуванням вітчизняної системи міграційного законодавства. У сучасних умовах глобалізації домінуючою тенденцією в міжнародних відносинах стала трудова міграція. Переміщення людських ресурсів, зумовлені різними чинниками, набувають дедалі більшого поширення у світі, й зокрема в Україні. Значне зростання обсягів та інтенсивності міжнародної трудової міграції, що охоплює всю територію нашої країни, відчутно впливаючи на економічний та соціальний розвиток регіонів, зумовлює необхідність ґрунтовного дослідження цих процесів.

Станом на сьогоднішній день близько 4,5 мільйона трудових мігрантів з України перебувають за кордоном, з яких 1,7 мільйона — в країнах Європейського Союзу, такими є результати дослідження, проведеного експертами європейської комісії «Caritas International» (конфедерація католических благодійних організацій). Але це та статистика, яка вже існує. Потенційна кількість освічених людей, які мають намір працювати за кордоном може бути непрямо визначена за активізацією діяльності центрів IELTS та TOEFL. IELTS (International English Language Testing System) — це найпопулярніший у світі екзамен з англійської мови. Більш ніж 2 мільйони осіб складають його щороку. Успішне складання IELTS відкриває перед можливістю для проживання, навчання та роботи в будь-якому кутку планети. Більш ніж 8000 організацій по всьому світу приймають IELTS, серед яких урядові й академічні установи, компанії з працевлаштування. Фактично, IELTS — це єдиний екзамен з англійської мови, що складають усі потенційні мігранти в усіх країнах задля попереднього застатчення рівня володіння мовою [3].

Іспит IELTS став піонером в тестуванні навичок англійської мови більше двох десятиріч тому. Тест був створений і сумісно керується трьома організаціями University of Cambridge English Language Assessment (Велика Британія), The British Council (Велика Британія) and IDP Education Pty Ltd (Австралія). Репутація та високі стандарти цих визнаних в світі організацій знайшли своє відображення і в іспиті IELTS. Цього вдалося досягти завдяки тому, що іспит всі ці роки є достовірним та надійним показником справжнього вміння спілкуватися на англійській мові, як для освіти, імміграції та професійної діяльності, так і для щоденного спілкування. IELTS приймається більш ніж в 135 країнах світу. Іспит дозволяє об'єктивно оцінити навички англійської мови у тих, хто збирається навчатися, проходити практику і працювати в англомовних державах або емігрувати за кордон. Здача іспиту обов'язкова для всіх хто планує подавати документи на еміграцію в Канаду, Велику Британію, Австралію або Нову Зеландію. Іспит необхідний також для вступу на навчання в канадські, австралійські, новозе-

ландські, американські, британські або ірландські університети. Примітно те, що IELTS — єдиний іспит, результати якого визнаються по всьому світу. Кількість навчальних закладів в світі, які визнають результати іспиту IELTS, постійно зростає [4].

TOEFL (Test of English as a Foreign Language) — тест з англійської мови як іноземної, розроблений і проводиться американської Службою тестування в галузі освіти (Educational Testing Services — ETS). Сертифікат TOEFL необхідний для вступу до більш ніж 2400 коледжів та університетів США і Канади. TOEFL визнається у вищих навчальних закладах, бізнес-структурах, наукових центрах інших англійських держав, а також приблизно в 150 інших країнах світу. Крім того, TOEFL використовується для оцінки рівня володіння мовою урядовими структурами, міжнародними організаціями, що надають освітні гранти. TOEFL може визнаватися навіть у Великобританії, причому в цій країні постійно діють чотири екзаменаційних центри TOEFL [5].

Збільшення чисельності центрів тестування IELTS та TOEFL у обласних центрах України та активізація їх навчальної діяльності і діяльності з відповідної сертифікації є свідченням не тільки активності міжнародних інтеграційних процесів, а й проявом бажання багатьох українців мігрувати за кордон на навчання, також з метою пошуку достойної роботи. Отже, зараз найбільш яскравою особливістю зовнішньої трудової міграції в Україні є потенційна еміграція саме конкурентоспроможної частини трудового капіталу нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Еськов А.Л.* Гуманізація труда и производства в постиндустриальном обществе / А.Л. Еськов. — К.: Наук. світ, 2003. — 55 с.
2. *Грішнова О.А.* Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О.А. Грішнова. — К.: Тдзд-во «Знання» КОО, 2001. — 254 с.
3. <http://www.britishcouncil.org.ua/exam/ielts>
4. <http://ielts-kiev.com.ua/ru/about/>
5. <http://osvita.ua/languages/article/6720/>